

Sta op, Europa

Jarenlang is er geweeklaagd over de onverschilligheid waarmee vooral de jonge generaties de opbouw van Europa hebben gadeslagen. Dat had te maken met de aandacht die andere problemen opeisten, zoals de derde wereld, Vietnam, de Oost-Westproblematiek enz. Het had waarschijnlijk ook iets van doen met de onaantrekkelijkheid van de Brusselse bureaucratie, van 'le machin' zoals De Gaulle het EG-secretariaat ooit bestempelde. Sinds enige tijd lijkt er echter een kentering gaande. Opvallend is dat er de laatste tijd veel over Europa wordt geschreven: *Penser l'Europe* van Edgar Morin, *l'Europe submergée* van Alfred Sauvy, *Ach Europa* van Hans Magnus Enzensberger en in Nederland *Europa, eenmaal* onder redactie van Godfried van Benthem van den Bergh en vooral *Europa, Europa* van Boebi Brugsma, nog steeds een van de mooiste, ontroerendste en relevante boeken die over ons continent zijn geschreven. Is het werkelijk waar dat Europa weer een levend begrip en een begerenswaardige doelstelling aan het worden is?

Het wordt in elk geval de hoogste tijd dat Europa wakker wordt. Talloze problemen vragen om aandacht, een doortastend beleid, een doorbraak. Voorbeelden zijn: een werkelijke Europese integratie; een doorbraak naar Midden- en Oost-Europa; bevolkings- en immigratiebeleid; de noodzakelijke technologische inhaalmanoeuvre enz. Hier wil ik het hebben over de vergrijzing van Europa, over bevolkings- en immigratiebeleid dus, want hierover wordt weinig of verkeerd geschreven en gedacht, als dat al gebeurt!

Europa is namelijk bezig euthanasie op zich zelf te plegen. Neem het Europa van de 12: in 1987 telt deze eenheid 322 mln. inwoners, 44 mln. meer dan in 1960. In de jaren zestig bedroeg de bevolkingsgroei 2,35 mln. per jaar tegen 500.000 per jaar nu met een verdere neergang in het vooruitzicht. Deze ontwikkeling komt voort uit drie bronnen. Ten eerste, een ware val in de vruchtbaarheid: tussen 1964 en 1985 liep het aantal kinderen per vrouw terug van 2,75 naar 1,58. Om een stationaire bevolking te garanderen heeft men 2,1 kinderen per vrouw nodig! Ten tweede, een langzamere daling van de mortaliteit. Ten derde, een drastische verlaging van de immigratie. Van deze drie bronnen is de eerste natuurlijk verre de belangrijkste; zij is verantwoordelijk voor negentig procent van de totale verlaging van de bevolkingsgroei. Als het zo doorgaat begint de bevolking van de EG over een paar jaar – en dat betekent

L.J. Emmerij

letterlijk vanaf 1990 – terug te lopen. Een vermindering in absolute getallen dus. In Japan is dezelfde tendens zichtbaar, maar die is later begonnen en het land heeft nog een demografische expansie van zo'n 15 jaar voor de boeg. De bevolking van de Verenigde Staten zal zich nog tot in de 21e eeuw uitbreiden.

De Europese situatie behoort de grootste en onmiddellijkste zorgen te baren. Waarom? In de eerste plaats om een economische reden: een demografische neergang verlaagt de vraag naar goederen, doet investeringsmogelijkheden teniet en ondermijnt dus een economische ontluiking. Maar er is een tweede, veel algemenere en meer kwalitatieve reden: een vergrijzende bevolking is veel behoudender, in zich zelf gekeerd, defensiever, neemt minder initiatieven, heeft minder durf en verbeeldingskracht. Deze psychologische factoren dreigen een verdere negatieve invloed uit te oefenen op de economische en maatschappelijke perspectieven van Europa.

Interessant is te constateren, dat over 40 jaar Turkije meer inwoners zal hebben dan West-Duitsland, Italië en Spanje te zamen! Het bnp van Turkije zal dan 2,5 maal dat van West-Duitsland zijn. Dat heeft geen onbelangrijke gevolgen voor de militaire mankracht (conventionele bewapening!) van dat land. Na de zieke man van Europa geweest te zijn, wordt Turkije de sterke man van de NAVO. Deze gegevens geven ook een ander perspectief aan de aanvraag van Turkije voor het lidmaatschap van de EG. Ik noemde daarnet Italië en Spanje. Deze twee landen zijn

de afgelopen jaren eveneens in een demografische duikvlucht geraakt. De katholieke kerk schijnt het kinderpleit definitief te hebben verloren. En wat gebeurt er aan de andere kant van de Middellandse Zee?

In 1960 had het Europa van de 12 hetzelfde aantal inwoners als Afrika. In 1988 heeft Afrika tweemaal zoveel inwoners als Europa en in 2025 zal dat tot vijf maal zijn opgelopen. Noord-Afrika (Algerije, Marokko, Tunesië, Libië, Egypte en Soedan) had in 1960 net zoveel inwoners als West-Duitsland. Vandaag heeft de regio tweemaal het aantal inwoners van West-Duitsland en over minder dan 40 jaar zal Noord-Afrika qua bevolkingsaantal bijna net zo groot zijn als het Europa van de 12. Dat heeft uiteraard gevolgen voor het bnp. In 1960 was het Westduitse bnp meer dan vier maal zo groot als het Noordafrikaanse regionale produkt. Vandaag de dag is dat verschil reeds teruggelopen tot minder dan 2,5, nog steeds in het voordeel van West-Duitsland. Maar als de huidige tendensen doorzetten zal in het jaar 2025 de Noordafrikaanse produktie twee maal zo groot zijn als die van de Bondsrepubliek.

Het enige land dat zich zorgen begint te maken over het bevolkingsbeleid is, alweer, Japan dat méér tijd heeft dan Europa. In Oost-Europa heeft Oost-Duitsland vanaf 1976 sterk gereageerd door een pro-natalistisch beleid te voeren met betaald verlof gedurende 1 jaar vanaf het tweede kind, een dicht netwerk van crèches, en leningen voor woningen met kapitaalaf trek voor elk volgend kind. In andere Europese landen heerst een grote overschilligheid, met uitzondering van Frankrijk waar een tijdje een campagne is gevoerd voor 'het derde kind', maar daar heb ik het afgelopen jaar niets meer over vernomen.

Zodoende valt voor Europa meer te vrezen dat zijn menselijke bronnen uitgeput raken dan zijn natuurlijke hulpbronnen. Terwijl Europa door zijn kleiner wordende markt steeds meer aangewezen zal worden op export naar de rest van de wereld, wordt enerzijds zijn concurrentiekracht kleiner door een oude en defensieve bevolking en wordt anderzijds de pressie op zijn grenzen steeds groter door een sterk uitdijende bevolking aan de overkant van de Middellandse Zee.

De hoogste tijd dus dat Europa opstaat en zich een bevolkings- en een immigratiebeleid aanschaf dat rekening houdt met de feiten zoals deze heel duidelijk op ons afkomen.

L.J. Emmerij